

Преглед на готовността на Република България за присъединяване към Шенгенското пространство

Доклад на експертна група с ръководител Денница Недева
Рецензент: Елена Жилева

СЪДЪРЖАНИЕ

РЕЗЮМЕ.....	3
I. УВОД.....	5
II. СТЕПЕН НА ВЪЗПРОИЗВЕЖДАНЕ НА ШЕНГЕНСКИТЕ ПРИНЦИПИ И РАЗПОРЕДБИ В НАЦИОНАЛНОТО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО	6
III. ГРАНИЧЕН КОНТРОЛ.....	8
Предприети мерки за укрепване на административния капацитет в периода от 2005 г. досега.....	11
Институционално изграждане.....	12
Уредба на летищата	13
Разпоредби за морския и речния трафик.....	13
Сътрудничество с Агенцията за оперативно сътрудничество на външните граници на Европейския съюз (FRONTEX)	14
Изграждане на техническата инфраструктура за включване към Шенгенската информационна система от второ поколение (ШИС-II)	14
IV. ВИЗОВА ПОЛИТИКА	17
Единна визова политика.....	17
Единна виза – определение.....	18
Унифицирани визови стикери и бланки за визи	18
Категории визи.....	19
Приемане и обработване на заявления за визи. Издаване на визи.	
Продължаване на срока на визи. Анулиране	19
Представителство на една държава от друга държава в страна, в която първата няма дипломатическа мисия или консулска служба	21
Сътрудничество, обмен на информация и статистика	21
Такси за визи	21
V. МИГРАЦИЯ.....	24
Условия за движението на чужденци.....	24
Експулсиране/депортиране на чужденци.....	25
Отговорност на превозвачите	26
Административен капацитет	28
Институционално изграждане.....	28
Убежище.....	29
VI. ЗАКЛЮЧЕНИЕ	31

РЕЗЮМЕ

Разширяването на Шенгенското пространство освен гаранция за повишаване на сигурността на Европейския съюз е и предпоставка за подобряване живота на неговите граждани и за ефективно упражняване на тяхното право на свободно движение и икономическа активност.

Република България е извела като свой основен приоритет присъединяването на страната ни към Шенгенското пространство. През юли 2007 българското правителство обяви 2011 година за планирана година за присъединяване на страната ни към Шенген, а 2008 – за година, през която предстои стартиране на процедурата по оценка по Шенген.

Без преувеличение можем да кажем, че процесът на присъединяване към Шенгенското пространство по своята комплексност, времеемкост и сложност може да бъде сравнен единствено с процеса на присъединяване на нашата държава към Европейския съюз. Въпреки това обаче този процес и неговите последици не са достатъчно познати нито на медиите, нито на неправителствените организации, а оттук и на обществото като цяло. Самите държавни институции като че ли ревниво пазят „пространството“ за себе си. Именно затова е необходимо през следващите три години усилията да бъдат насочени не само към разработване на различни нормативни документи, планове и стратегии, но и към ефективно и навременно изпълнение на поетите ангажменти и към изграждане на реални, действащи механизми на граждански контрол над процеса на присъединяването ни към Шенген.

Настоящото изследване си поставя за цел да проследи постигнатото от България през последните години, действията, които предстои да предприемат компетентните органи през следващите три години, както и степента на нейната готовност за присъединяване към Шенгенското пространство.

Освен върху степента на възпроизвеждане на Шенгенските принципи и Шенгенското *acquis* в българското законодателство изследването се фокусира върху три основни области, които са от изключително значение и за самия Европейски съюз, а именно: граничния контрол, визовата политика и миграцията. Съвсем схематично място е отделено на убежището поради факта, че разпоредбите на европейското законодателство в тази област не попадат в обхвата на Шенгенското *acquis*.

По отношение на *процеса на въвеждане на Шенгенските принципи и разпоредби в националното законодателство* можем да кажем, че той като цяло се реализира в срок, като се наблюдават само отделни закъснения, и то по отношение приемането на подзаконовата нормативна уредба.

От позицията си на външна граница на ЕС българската страна разглежда *граничния контрол* като ключов приоритет и отдава голямо значение на законодателството и институционалния капацитет, необходими за неговата ефективност. През последните години е постигнат значителен напредък, но все още предстои реализацията на множество проекти за укрепване на вътрешните и външните граници, сключването на необходимите междуправителствени споразумения със съседни държави, реалното въвеждане на компенсиращи мерки в граничната зона.

Специално внимание е отделено и на предстоящото изграждане на техническата инфраструктура за включване към ШИС-II (SIS II) и на Националната визова система и националния интерфейс за връзка с Визовата информационна система на ЕС – VIS, и мрежата за консултиране на визи VISION.

Анализът на състоянието на *миграционната обстановка* в страната показва, че с присъединяването си към ЕС България вече е привлекателна цел за граждани на „рисковите“ страни не само като транзитна дестинация, но и като възможност за трайно установяване. Обстоятелството, че България ще продължи да бъде подлагана на засилващ се миграционен натиск през следващите години, налага предприемането на спешни мерки за разработване на *дългосрочна стратегия за управлението* на процесите в тази сфера. За всички трябва да е

ясно, че динамиката на тези обществени отношения вече далеч надхвърля създаването и развитието на чисто правни и административни инструменти в тази област. Необходимо е въвеждането на ефективни комплексни мерки за реална интеграция в обществото на имигрантите и членовете на техните семейства, както и за борба с нелагалното пребиваване и заетост. Именно чрез дебат по тази тема, в която трябва да бъдат привлечени и медии, местна власт, работодатели, неправителствени организации, България трябва да разработи ясна и последователна позиция за нашия национален интерес относно приема и интегрирането на имигранти, в т. ч. привличането на чуждестранни граждани от български произход с цел заселване и работа в страната и намаляването на емиграционния поток.

Изследването прави опит и да предложи конкретни стъпки за преодоляване на съществуващите трудности и пречки, които България среща по пътя си към присъединяването към Шенгенското пространство. Сред тях могат да бъдат посочени:

Û създаване на нарочен или възлагане функции на вече съществуващ орган за упражняване на контрол върху изпълнението на поетите ангажменти – като стъпка в тази посока може да се предложи приемането на промени в Постановление №84/17.04.2007 г. за определяне на реда за управление и наблюдение на инструмента за подобряване на бюджетните парични потоци и за подпомагане на изпълнението на Шенгенското споразумение;

Û реално гарантиране на достъпа до обществена информация чрез максимално използване на възможностите, които предоставя интернет – на практика се оказва, че достъпът до информацията относно нормативни актове, стратегически и други документи е невъзможен поради ненавременен, спорадичен и частично представяне на информацията в интернет;

Û засилване на сътрудничеството със съседните на България държави, които не са членове на ЕС, и подписване на междуправителствени спогодби за малкия граничен трафик;

Û активизиране на българската външна политика с цел поемане на ангажмент от страна на Гърция за подписване на споразумение относно съвместен контрол за преминаване на границата („контрол на едно спиране“ на ГКПП).

Като проблем е идентифицирано и недостатъчното взаимодействие и съгласуваност на действията, както и наличието на стремеж на отделни ведомства да играят ролята на единствен двигател на процеса на присъединяване към Шенгенското пространство, което затруднява формулирането и провеждането на държавната политика в тази област.

Изследването не претендира за изчерпателност и прекалена конкретност. То представлява моментна снимка на състоянието на процеса на присъединяване на България към Шенген и на стъпките, без реализацията на които 2011 година би останала само на хартия. Изследването си поставя за цел говоренето по темата Шенген да напусне границите на държавните институции и да доведе до активното включване на НПО не само като надежден партньор, но най-вече като безпристрастен коректив. Осигуряването на по-голяма публичност, прозрачност и ефективност ще бъде само от полза за бързото, качествено и професионално изпълнение на поетите ангажменти в процеса на присъединяване на България към Шенгенското пространство.

I. УВОД

Разширяването на Шенгенското пространство е предпоставка за подобряване живота на гражданите на Европейския съюз и за ефективно упражняване на тяхното право на свободно движение и икономическа активност. В Програмата на Хага Европейският съвет прикани Съвета по правосъдие и вътрешни работи, Комисията и държавите-членки да предприемат всички необходими мерки, за да позволят премахването на контрола по вътрешните граници във възможно най-кратки срокове. В Комуникация от 21 февруари 2007 г. „Стратегия за годишна политика 2008 г.“ Европейската комисия определи осигуряването на свободното движение на лица в рамките на ЕС и разширяването на Шенгенската зона за основен приоритет на Съюза. Освен досегашните 15 държави-членки на Шенген до пролетта на 2008 г. се очаква към Шенгенското пространство да се включат и 9 от десетте държави-членки (без Кипър), присъединили се към ЕС през 2004 г.

Република България е извела като свой основен приоритет присъединяването на страната ни към Шенгенското пространство. В Решение №529/01.08.2007 г. Министерският съвет определи готовност за извършване на оценка по Шенген на Р България, считано от 1 януари 2008 г., във всички области – граници, визи, полицейско сътрудничество, защита на личните данни и Шенгенската информационна система. В решението Министерският съвет определи 2011 г. за планирана година за присъединяване на страната ни към Шенген. С решението е одобрена и Декларация за готовност за извършване на оценка по Шенген, която министърът на вътрешните работи да депозира пред генералния секретар на Съвета на ЕС.

Настоящото изследване си поставя за цел да проследи постигнатото от България през последните години, действията, които предстои да предприемат компетентните органи през следващите три години, както и степента на нейната готовност за присъединяване към Шенгенското пространство.

Освен върху степента на възпроизвеждане на Шенгенските принципи и Шенгенското *acquis* в българското законодателство изследването се фокусира върху три основни области, които са от изключително значение и за самия Европейски съюз, а именно: граничния контрол, визовата политика и миграцията и до определена степен върху убежището. Изследването прави опит да очертае проблемните области и трудностите, които среща нашата страна по пътя си към присъединяването към Шенгенското пространство, както и да предложи конкретни стъпки за преодоляване на съществуващите пречки.

II. СТЕПЕН НА ВЪЗПРОИЗВЕЖДАНЕ НА ШЕНГЕНСКИТЕ ПРИНЦИПИ И РАЗПОРЕДБИ В НАЦИОНАЛНОТО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО

С Договора от Амстердам (влязъл в сила на 01.05.1999 г.) се въвеждат промени в областта на правосъдието и вътрешните работи с цел да бъде създадена „зона на правосъдие, свобода и сигурност“ и по-специално прехвърляне на въпросите на миграцията, бежанците и сътрудничеството по гражданскоправни въпроси в ЕО в първи стълб, както и включването на Шенгенското *acquis* в структурите на ЕС.

Съгласно Протокола от Договора за Амстердам разпоредбите на Шенгенското *acquis* са задължителни за присъединяващите се страни, като същите са задължени да участват във всички инициативи, произтичащи от бъдещото членство в Шенгенското пространство.

Премахването на граничния контрол по вътрешните граници се прилага от новите държави-членки само след последващо решение на Съвета, което по същество има за цел да установи, че контролът по външните граници на ЕС е достатъчно ефективен и удовлетворява „старите“ държави-членки на Шенгенското пространство.

В Приложение II към чл. 4, пар. 1 от Договора за присъединяване на Република България и Румъния към ЕС относно условията за присъединяване са посочени разпоредбите на достиженията на правото от Шенген, които са задължителни и се прилагат в Република България от датата на присъединяването ѝ към ЕС. Останалата част от правните норми на Шенген, непопадащи в обхвата на посоченото приложение, макар и задължителни за нашата страна, ще се прилагат след решение на Съвета и след извършена проверка и оценка по Шенген.

Доколкото значителна част от нормите на Шенгенското *acquis* попадат в първия стълб на ЕС, то същите са пряко приложими и не изискват последващо транспониране.

При преглед на нормативната уредба към настоящия момент може да се направи изводът, че в по-голямата си част разпоредбите на актовете, които е необходимо да бъдат въведени в националното законодателство, са транспонирани в следните нормативни актове:

– Закона за Министерството на вътрешните работи (обн. ДВ, бр. 17 от 24.02.2006 г., в сила от 01.05.2006 г., изм. бр. 30 от 11.04.2006 г., в сила от 12.07.2006 г., бр. 102 от 19.12.2006 г., изм. и доп. бр. 105 от 22.12.2006 г., в сила от деня на влизане в сила на Договора за присъединяване на Република България към Европейския съюз – 01.01.2007 г., изм. бр. 11 от 02.02.2007 г., бр. 31 от 13.04.2007 г., бр. 41 от 22.05.2007 г., бр. 46 от 12.06.2007 г., в сила от 01.01.2008 г., бр. 57 от 13.07.2007 г., в сила от 13.07.2007 г., изм. и доп. бр. 64 от 07.08.2007 г.) и правилника за неговото прилагане;

– Закона за чужденците в Република България (обн. ДВ, бр. 153 от 23.12.1998 г., изм. бр. 70 от 06.08.1999 г., в сила от 01.01.2000 г., изм. и доп. бр. 42 от 27.04.2001 г., в сила от 27.04.2001 г., бр. 112 от 29.12.2001 г., в сила от 01.01.2002 г., изм. бр. 45 от 30.04.2002 г., в сила от 30.04.2002 г., бр. 54 от 31.05.2002 г., в сила от 01.12.2002 г., изм. и доп. бр. 37 от 22.04.2003 г., бр. 103 от 25.11.2003 г., в сила от 26.02.2004 г., изм. бр. 37 от 04.05.2004 г., в сила от 04.08.2004 г., бр. 70 от 10.08.2004 г., в сила от 01.01.2005 г., изм. и доп. бр. 11 от 01.02.2005 г., бр. 63 от 02.08.2005 г., изм. бр. 88 от 04.11.2005 г., бр. 30 от 11.04.2006 г., в сила от 12.07.2006 г., бр. 82 от 10.10.2006 г., бр. 11 от 02.02.2007 г., изм. и доп. бр. 29 от 06.04.2007 г., бр. 52 от 29.06.2007 г., доп. бр. 63 от 03.08.2007 г.) и правилника за неговото прилагане;

– Закона за българските документи за самоличност (обн. ДВ, бр. 93 от 11.08.1998 г., в сила от 01.04.1999 г., изм. и доп. бр. 53 от 11.06.1999 г., в сила от 01.08.1999 г., бр. 67 от 27.07.1999 г., изм. бр. 70 от 06.08.1999 г., в сила от 01.01.2000 г., бр. 113 от 28.12.1999 г., изм. и доп. бр. 108 от 29.12.2000 г., в сила от 29.12.2000 г., бр. 42 от 27.04.2001 г., в сила от 27.04.2001 г., бр. 45 от 30.04.2002 г., бр. 54 от 31.05.2002 г., в сила от 01.12.2002 г., бр. 29 от 31.03.2003 г., в сила от 31.03.2003 г., доп. бр. 63 от 15.07.2003 г., изм. и доп. бр. 96 от 29.10.2004 г., бр. 103 от 23.11.2004 г., в сила от 23.11.2004 г., бр. 111 от 21.12.2004 г., доп. бр. 43 от 20.05.2005 г., в сила от 01.09.2005 г., бр. 71 от 30.08.2005 г., в сила от 31.10.2005

г., изм. бр. 86 от 28.10.2005 г., в сила от 29.04.2006 г., бр. 88 от 04.11.2005 г., бр. 105 от 29.12.2005 г., в сила от 01.01.2006 г., бр. 30 от 11.04.2006 г., в сила от 12.07.2006 г., бр. 82 от 10.10.2006 г., изм. и доп. бр. 105 от 22.12.2006 г., в сила от деня на влизане в сила на Договора за присъединяване на Република България към Европейския съюз – 01.01.2007 г., бр. 29 от 06.04.2007 г., изм. бр. 46 от 12.06.2007 г., в сила от 01.01.2008 г., изм. и доп. бр. 52 от 29.06.2007 г.) и Правилника за издаване на българските документи за самоличност;

– Закона за гражданската регистрация (обн. ДВ, бр. 67 от 27.07.1999 г., изм. и доп. бр. 28 от 23.03.2001 г., в сила от 01.07.2001 г., доп. бр. 37 от 13.04.2001 г., в сила от 13.04.2001 г., изм. и доп. бр. 54 от 31.05.2002 г., в сила от 01.12.2002 г., доп. бр. 63 от 15.07.2003 г., изм. бр. 70 от 10.08.2004 г., в сила от 01.01.2005 г., изм. и доп. бр. 96 от 29.10.2004 г., изм. бр. 30 от 11.04.2006 г., в сила от 12.07.2006 г., изм. и доп. бр. 48 от 15.06.2007 г., изм. бр. 59 от 20.07.2007 г., в сила от 01.03.2008 г.);

– Наредбата за условията и реда за издаване на визи (приета с ПМС №97 от 11.05.2002 г., обн. ДВ, бр. 49 от 17.05.2002 г., в сила от 17.05.2002 г., изм. бр. 118 от 20.12.2002 г., в сила от 01.12.2002 г., бр. 15 от 24.02.2004 г., в сила от 26.02.2004 г., изм. и доп. бр. 21 от 16.03.2004 г., в сила от 16.03.2004 г., изм. бр. 80 от 14.09.2004 г., изм. и доп. бр. 56 от 08.07.2005 г., в сила от 08.07.2005 г., доп. бр. 85 от 25.10.2005 г., изм. бр. 96 от 30.11.2005 г., в сила от 01.12.2005 г.);

– Наредбата за граничните контролно-пропускателни пунктове (приета с ПМС №104 от 20.05.2002 г., обн. ДВ, бр. 54 от 31.05.2002 г., в сила от 31.05.2002 г., изм. бр. 24 от 23.03.2004 г., в сила от 23.03.2004 г., изм. и доп. бр. 86 от 01.10.2004 г., в сила от 01.10.2004 г., изм. бр. 90 от 11.11.2005 г., бр. 96 от 30.11.2005 г., в сила от 01.12.2005 г., бр. 85 от 20.10.2006 г., изм. и доп. бр. 106 от 27.12.2006 г.);

– Наредбата за условията и реда за отпечатване, съхраняване, полагане, анулиране, унищожаване и отчитане на стикери с българска виза (приета с ПМС №92 от 22.04.2003 г., обн. ДВ, бр. 40 от 29.04.2003 г., в сила от 29.04.2003 г.);

– Наредба №1-13 за охраната на речния участък от държавната граница и вътрешните водни пътища на Република България (обн. ДВ, бр.11 от 01.02.2005 г.);

– Наредба №1-11 за охраната на морския участък от държавната граница на Република България (обн. ДВ, бр. 11 от 01.02.2005 г.);

- Инструкция №Из-1063 от 05.06.2007 г. за издаване на визи на граничните контролно-пропускателни пунктове;

– Инструкция №2 от 03.06.2005 г. за издаване на визи на членове на корабни екипажи.

Процесът на хармонизация на националното законодателство обаче следва да продължи с оглед постоянното развитие и усъвършенстване на Шенгенските норми и приемането на нови актове, изискващи последващи действия за транспониране на национално ниво.

Конкретни мерки следва да бъдат предприети в частта издаване на визи с цел въвеждане на Регламент на Съвета 851 от 2 юни 2005 г. и Регламент 539 от 2001 г. По отношение на визите с ограничена териториална валидност са необходими допълнителни промени в Наредбата за условията и реда за издаване на визи. Все още не са приети и промените в Наредбата за условията и реда за отпечатване, съхраняване, полагане, анулиране, унищожаване и отчитане на стикери с българска виза, с които в нашето законодателство ще бъдат въведени изискванията на регламенти 1683/1995, 334/2002, 333/2002.

Не на последно място сред важните правни инструменти следва да се посочи и Практическият наръчник за граничните служители, или т. нар. Шенгенски наръчник, който осигурява прилагането на Регламент 562/2006/ЕО на Европейския парламент и на Съвета за създаване на Кодекс на Общността за режима на движение на лица през границите (Кодекс на Шенгенските граници). Регламентът е пряко приложим и задължителен за Република България с изключение на разпоредбите, които изискват решение на Съвета за тяхното прилагане с оглед чл. 4, пар. 2 от Договора за присъединяване. В тази връзка пълното прилагане на Наръчника ще бъде възможно след датата на присъединяване на Република България към Шенгенското пространство. В Наръчника уредба са намерили различните процедури за извършване на гранични проверки, както и практически примери.

III. ГРАНИЧЕН КОНТРОЛ

С присъединяването на Република България към ЕС страната ни поехе охраната на 1647 километра от източната външна граница на Съюза. Съгласно чл. 5 и 6 от Конвенцията за прилагане на Споразумението от Шенген управлението на границите представлява съвкупност от действия на съответни компетентни държавни органи, насочени към проверка и наблюдение на границите. Събирането и обменът на информация, позволяващи анализ на риска, както и преценката за необходимия административен капацитет и техническо оборудване целят повишаване сигурността на границите и противодействие на заплахите за сигурността и обществения ред.

Сред основните приоритети на ЕС, а оттук и на България е повишаването на сигурността на границите и изграждането на зона на сигурност, свобода и правосъдие. Основен елемент в този процес е създаването на модерна система за гранична сигурност на принципа на интегриран граничен контрол. Интегрираният граничен контрол представлява изпълнение на функциите на всички институции в областта на граничния контрол при взаимодействие на национално и международно ниво за ефективно противодействие на тероризма, трансграничната престъпност и нелегалната миграция във всичките ѝ проявни форми при зачитане на правото на придвижване на гражданите.

За постигане целите на интегрирания граничен контрол с Решение №47/27.01.2006 г. на Министерския съвет е приета Стратегия за интегрирано гранично управление на Република България. Необходимостта от разработването на Стратегията бе обусловена от динамиката на развитие на евроинтеграционните процеси в областта на граничния контрол, както и от съществуващите заплахы за националната сигурност и обществения ред. Стратегията е в съответствие и с Договора за ЕО, Договора за ЕС, Конвенцията за прилагане на Споразумението от Шенген, както и със стратегическите и програмни документи на българското правителство в частта, регламентираща контрола по границите. На 10.04.2006 г. е утвърден и План-график за изпълнение на мерките от Стратегията за интегрирано гранично управление на Република България от министъра на вътрешните работи и министъра на финансите.

Елементите на националната интегрирана система за гранично управление са Главна дирекция „Гранична полиция“ и другите служби с полицейски функции на Министерството на вътрешните работи, Агенция „Митници“ – Министерство на финансите, Изпълнителна агенция „Морска администрация“ и Изпълнителна агенция „Пристанищна администрация“ – Министерство на транспорта, администрацията на летищните комплекси, Националната ветеринарномедицинска служба и Националната служба за растителна защита – Министерство на земеделието и продоволствието, агенциите за защита на рибното стопанство и аквакултурите, службите за контрол по опазването на околната среда, структурите на Военноморския флот, местната администрация и неправителствените организации.

Реализирането на Стратегията е разделено на две фази, отразяващи процеса на присъединяване на страната към ЕС. Първата фаза на Стратегията, дефинираща приоритетите на Главна дирекция „Гранична полиция“ – МВР, до влизането на България в ЕС, приключи с пълноправното членство на страната в Съюза.

Акцентът до 1 януари 2007 г. бе поставен върху усъвършенстването на междуведомственото сътрудничество и вътрешноведомствената координация при решаване на задачи, свързани с граничния контрол и противодействието на трансграничната престъпност и нелегалната миграция. Като съпътстващи мерки са предприети стъпки към подобряване на информационния обмен, извършване на съвместни анализи на оперативната обстановка, сформирани на съвместни екипи и провеждане на съвместни операции и др.

В първата фаза от прилагането на Стратегията стартира реализирането на радиокомуникационна система „Тетра“ в района на Свиленград, Елхово и Малко Търново. В процес е поэтапно разширение на системата, като целта е изграждането на национална система с включването и на София.

Във връзка с оптимизирането на обмена на информация между компетентните органи през 2006 г. е изготвена и утвърдена от министъра на вътрешните работи и министъра на финансите Инstrukция за взаимодействие между органите на Министерството на финансите и МВР, с която се определя редът за взаимодействие при предотвратяване и разкриване на нарушения на митническото, валутното и акцизното законодателство и граничния режим.

От юни 2006 г. работят съвместни екипи за контрол, които извършват съвместни проверки:

- на транспортни средства, товари и лица чрез използване на мобилни групи на територията на цялата страна;
- на транспортни средства, товари и лица на ГКПП;
- в помещения на физически и юридически лица в случаите, предвидени в закон.

С новия Закон за Министерството на вътрешните работи (в сила от 1 май 2006 г.) е предвидена законовата възможност за делегиране на правомощия между отделните служби в рамките на министерството.

Стъпка в посока подобряване на координацията между правно задължените субекти – МВР и МФ, е определянето на лица за контакт в двете ведомства.

Във втората фаза на Стратегията са разработени приоритетите след приемането на България в ЕС до постигането на готовност за пълното прилагане на Шенгенското законодателство. Като основни елементи във втората фаза може да бъде открито въвеждането на опростени процедури за преминаване през ГКПП, а именно:

- въвеждане на системата „единен фиш“ и разработване на електронен формуляр;
- въвеждане на принципа „контрол на едно спиране“.

Чрез въвеждането на **системата на „единен фиш“** на шосейните ГКПП на външната граница на ЕС се цели повишаване на пропускателната способност на ГКПП, подобряване качеството на обслужване, гарантиране на държавните вземания, определяне последователността на контрола, повишаване на прозрачността и намаляване на корупционния натиск върху служителите от граничната администрация, както и избягване на дублиращи действия между правно задължените субекти.

През август 2006 г. стартира пилотен проект за въвеждане на принципа „единен фиш“ (плащане на едно гише) на ГКПП Лесово.

През август 2006 г. към Междуведомствения съвет по въпросите на ГКПП е създадена комисия, която е ангажирана с процедурите по въвеждане на системата „единен фиш“ на всички 11 ГКПП на външната граница на ЕС. През 2007 г. е обявена и е приключила специална обществена поръчка с предмет „изработване на софтуер за локална система за обработка чрез „единен фиш“ и интегрирането ѝ с ведомствените системи на Главна дирекция „Гранична полиция“ – МВР, Агенция „Митници“ – МФ, и фонд „Републиканска пътна инфраструктура“.

Заданието на поръчката включва доставка на специални технически средства за интегрирането на АИС за граничен контрол и инсталирането ѝ заедно с необходимия софтуер на 11 сухопътни ГКПП (Лесово, Капитан Андреево, Малко Търново, Калотина, Връшка чука, Брегово, Стрезимировци, Отоманци, Гюешево, Станке Лисичково и Златарево). Системата ще включва електронна обработка на входящия и изходящия трафик от превозни средства, преминаващи през шосейните ГКПП, дефинирана в приложение на чл. 27а от Наредбата за ГКПП – Технологичен ред. Електронната обработка ще се извършва с цел заплащане на всички дължими такси и глоби на едно място.

В резултат на проведената специална обществена поръчка като изпълнител на първо място е класирана „Безконтактни мултиплексорни вериги“ ЕООД. Договорът с дружеството е сключен на 23 юли 2007 г., а срокът за изпълнение на поръчката е 140 дни от датата на сключването му.

Съгласно утвърдения План-график и в изпълнение на изискването за въвеждане на единен фиш на шосейните ГКПП на външна граница на ЕС е предвидено разработване на

формуляр за регламентиране на последователността на граничния контрол на ГКПП, което трябва да приключи до януари 2008 г.

След присъединяването на Р България към ЕС българо-румънската и българо-гръцката граница имат вече статут на вътрешни граници на ЕС, по отношение на които се прилагат проверките, регламентирани в Шенгенското споразумение и Шенгенския граничен кодекс. България е задължена да въведе **принципа „контрол на едно спиране“** на вътрешните граници на Съюза между граничните органи на двете съседни държави, като по този начин се намалява времето на обработка на пътническия поток, улесняват се граничните преходи и се разпределя отговорността между граничните служби на двете страни на границата.

На 21.12.2006 г. е подписано Споразумение между правителството на Република България и правителството на Румъния относно съвместен контрол за преминаване на границата („контрол на едно спиране“ на ГКПП), регламентиращо механизма за осъществяване на контрола на едно спиране на ГКПП на общата граница след приемането на 1 януари 2007 г. на двете страни в ЕС. Основна цел на Споразумението е облекчаване, ускоряване и съгласуване на граничния контрол. Контролът на едно спиране се прилага на 4 ГКПП (Русе Дунав-мост, Силистра, Кардам и Дуранкулак) на сухоземната българо-румънска граница.

На 09.12.2005 г. официално е открит ГКПП „Илинден – Ексохи“, което допринесе за по-нататъшно задълбочаване и подобряване на връзките между България и Гърция. Контролно-пропускателният пункт е изграден в съответствие със Спогодбата между Република България и Република Гърция от 1995 г. и с финансиране, получено по програма ФАР – Трансгранично сътрудничество. Все още обаче продължават преговорите между България и Гърция по въвеждането на съвместен граничен контрол на ГКПП на принципа „контрол на едно спиране“ и подписването на споразумение. Съгласно Националния план за действие за приемане на постиженията на правото на ЕО, свързани с Конвенцията за прилагане на Споразумението от Шенген за 2007 г., срокът за подписване на споразумението е края на 2008 г.

След 1 януари 2007 г. Република България като пълноправен член на ЕС следва да предприеме и **други компенсирани мерки в граничната зона**. Такива мерки са:

- създаването на съвместни екипи с компетентните органи на съседните страни за охрана на границата. За тази цел до края на 2007 г. се предвижда подписване на двустранни междуправителствени споразумения за тяхното формиране и за съвместното ползване на инфраструктурата и техническото оборудване;
- провеждането на съвместни операции на международно ниво, като за целта до края на 2007 г. е необходимо да бъдат сключени съответните двустранни международни споразумения;
- делегирането на правомощия между структурите на МВР и Министерството на финансите чрез съответни изменения в Закона за МВР и Закона за митниците. Целта на промените е да се уреди възможността за делегиране на правомощия между служителите на Главна дирекция „Гранична полиция“ и Агенция „Митници“ за осъществяване на митнически и паспортно-визов контрол на ГКПП с нисък интензитет на преминаване. По този начин ще се постигне ефективно използване на човешкия ресурс на двете ведомства. Съгласно План-графика срокът за изпълнение на тази мярка е декември 2008 г.;
- формирането на съвместни екипи за разследване на национално и международно ниво – тази мярка е приложима едва към датата на присъединяване към Шенгенското пространство. Инструментите за нейното реализиране са съответно на национално ниво – промени в Закона за МВР и правилника за неговото прилагане, а на международно – сключване на двустранни международни споразумения.

След присъединяването на Република България към ЕС на **външните граници** продължават да се прилагат унифицирани процедури за пълен граничен контрол. Всички влизащи, излизащи или транзитно преминаващи през външните граници на Република България лица подлежат на задължителен паспортно-визов контрол на ГКПП.

Редът и условията за преминаване на държавната граница на Р България със статут на външна граница, както и видът и обемът на задължителния граничен контрол са регламентирани в Закона за Министерството на вътрешните работи и правилника за прилагането му, Закона за чужденците в Република България и правилника за прилагането му, Закона за българските документи за самоличност и Наредбата за ГКПП. Чрез изброените актове са възприети и включени в националното законодателство разпоредбите на Шенгенския граничен кодекс за преминаване на външни граници (чл. 6, 7, 8). През 2005 г. са приети и Инструкцията между МВР и МВНР за издаване визи на ГКПП и Инструкцията между МВР, МВНР и МТС за издаване на визи на членовете на корабни екипажи. От 1 януари 2007 г. влезе в сила и Законът за влизането, пребиваването и напускането на Република България на гражданите на ЕС и членовете на техните семейства. През март 2007 г. МВР издаде Инструкцията за реда и организацията за издаване на документите по този закон.

С цел подобряване на граничния контрол по външните граници продължава процесът на изграждане на нови и реконструкция на съществуващи ГКПП съгласно изискванията на Шенген. До края на 2007 г. се предвижда и изграждане на Учебен център за „синя“ граница като център за специализирана квалификация на гранични полицаи, работещи в областта на наблюдението и контрола на морската и речната граница.

В изпълнение на Заповед №ФС-10/10.07.2007 г. и Заповед №ФС-198/17.08.2007 г. на министъра на държавната администрация и административната реформа с цел осъществяване на политиката на министерството за подобряване на инфраструктурата, архитектурата и външния вид на ГКПП на 17 областни администрации са прехвърлени безвъзмездно в собственост гербове и 1000 бр. знамена на Р България за поставянето им в зоните на ГКПП.

Предприети мерки за укрепване на административния капацитет в периода от 2005 г. досега

От 2004 г. съществуващата съгласно действащото законодателство към онзи момент Национална служба „Гранична полиция“ е изцяло професионализирана. С влизането в сила на новия Закон за МВР от 01.05.2006 г. Национална служба „Гранична полиция“ е включена в структурата на Национална служба „Полиция“ като Главна дирекция „Гранична полиция“. Дирекцията е специализирано структурно звено за извършване на охранителна и оперативно-издирвателна дейност за охрана на държавната граница и контрол за спазването на граничния режим и дейност по разследване, която осъществява своите функции в граничната зона, в зоните на граничните контролно-пропускателни пунктове, международните летища и пристанища, вътрешните морски води, териториалното море, прилежащата зона, континенталния шelf, българската част на река Дунав, другите гранични реки и водоеми.

За оптимизиране дейността на Главна дирекция „Гранична полиция“ са извършени структурни промени, включително увеличаване на щатната численост на персонала.

От февруари 2006 г. е въведен ротационен принцип на работа на граничните служители. В Главна дирекция „Гранична полиция“ е разработен софтуерен продукт „Ротация“, осигуряващ автоматично независимо разпределение на граничните полицаи по автоматизираните работни места за АИС „Граничен контрол“. Ротационният принцип на работа е въведен поетапно на ГКПП Калотина, Капитан Андреево, Кулата, Дунав-мост и Лесово.

Главна дирекция „Гранична полиция“ е бенефициент по проекти на програма ФАР, целящи приемането на най-добрите практики и стандарти на ЕС в областта на граничното управление и контрол, модернизиранието на техническото оборудване, както и проекти в областта на обучението на граничните служители. Така например след получаване на всеки вид ново оборудване се провежда и обучение на служителите, включващо теоретична подготовка и практическа работа.

В Центъра за специализирана подготовка и преквалификация – Пазарджик, продължава провеждането на стартирания през 2003 г. едногодишен курс на обучение. Към 2006 г. основно обучение по 12-месечната програма са преминали 797 новоназначени служители.

Продължава и централизираното допълващо обучение на служители от Главна дирекция „Гранична полиция“, които са преминали съкратен курс за първоначална професионална подготовка през периода 1999-2002 година. Допълващо първоначално професионално обучение към 2006 г. са преминали 349 сержанти. За учебната 2005/2006 г. срокът на това обучение е увеличен от 6 на 8 седмици и през периода са обучени допълнително още 300 служители.

През 2005-2006 г. е проведено обучение на граничните служители в курсове за повишаване на квалификацията им в Центъра за специализирана подготовка и преквалификация и Академията на МВР.

В рамките на установените контакти и взаимодействие с ФР Германия служители на Главна дирекция „Гранична полиция“ се обучават за срок от 1 или 2 години в учебните центрове на Федералната гранична охрана на ФР Германия.

Продължава и изпълнението на децентрализираното обучение на служители по места. Това обучение е продължение на централизираното, със силно изразена практическа насоченост и има за цел поддържане на постоянно високо ниво на професионална подготовка. За провеждане на това обучение са подготвени т. нар. мултипликатори (обучители). Това са обучени служители (към момента 109), които освен в изпълнението на основните си функционални задължения участват и в провеждането на занятия с новоназначените служители и в обучението на служителите без откъсване от работа.

През 2007 г. в Главна дирекция „Гранична полиция“ е разработена Стратегия за техническо обезпечаване охраната на външните граници на Република България и ЕС. Основна цел на Стратегията е доставката на съвременен техническо оборудване с високи експлоатационни показатели – вертолети (5 бр.), нови гранично-полицейски кораби (1 бр. 100-тонен и 1 бр. 200-тонен кораб, както и по 2 бр. до 50 и 20-тонни плавателни съда), оборудване за наблюдение и контрол, леки автомобили. За реализирането на Стратегията са разработени пет идейни проекта на интегрирани системи за наблюдение и контрол – съответно за черноморската граница, българо-турската, българо-македонската и българо-сръбската граница и за границата по р. Дунав.

Институционално изграждане

В периода 1999-2007 са усвоени 44 млн. евро за модернизация на техническото оборудване за граничен контрол и наблюдение, от които:

- 18,5 млн. евро за термовизионни системи за наблюдение: 34 мобилни системи (предстои доставянето на още 25), 6 стационарни термовизионни камери, 110 мобилни камери и 819 прибора за нощно виждане;
- 3 млн. евро за 101 високопроходими превозни средства, 64 леки автомобили и 18 микробуса;
- 7 млн. евро за комуникационно-информационно оборудване (IT оборудване, портативни радиостанции, TETRA оборудване);
- 680 хил. евро за мобилни системи за проверка на документи;
- 13 млн. евро за оборудване на морската граница: 3 бр. нови патрулни лодки (50 т), 2 патрулни катера (20 т), 5 надувни лодки с твърдо дъно, 200 комплекта специално защитно морско облекло, както и 3 бр. използвани патрулни лодки (200 т), закупени със средства от националния бюджет (кофинансиране) по проект „Морска граница 2000“.

Съгласно Финансовия меморандум 2005-2006 са предвидени допълнителни средства в размер на 33 млн. евро. С тези средства общата сума от предприєдинителната помощ за модернизация на техническото оборудване на Гранична полиция ще достигне 77 млн. евро.

През септември 2007 г. в Народното събрание предстои ратификацията на Закона за ратифицирането на Меморандума за разбирателство между Република България и Европейската комисия за усвояване на помощта по Преходния финансов документ. Преходният финансов инструмент има за цел продължаване на помощта за новите държави-

членки в усилията им да развият и укрепват своя административен и съдебен капацитет за прилагането на законодателството на Общността. За нашата страна Преходният финансов инструмент се създава с чл. 31 от Договора за присъединяване на Р България и Румъния към ЕС и сред областите, за които се предвижда подкрепа, е и областта на правосъдието и вътрешните работи. Срокът за контракуване на проектите е до 2009 г., а срокът за изпълнение – до 2010 г. Общият размер на финансовия ресурс, определен за България, е на индикативна стойност 31.488 млн. евро, като окончателният размер ще бъде определен с решение на Европейската комисия на 4-5 октомври 2007 г. В областта на вътрешните работи се предвижда изпълнение на 9 проекта с общ индикативен бюджет 7.133 млн. евро, сред които такива за подобряване на външните „сини“ граници на ЕС.

Уредба на летищата

Към настоящия момент в Република България има пет международни граждански летища – София, Варна, Бургас, Пловдив и Горна Оряховица. През 2007 г. в експлоатация е пуснат новият пътнически терминал на летище София.

На всички летища се извършва граничен паспортно-визов контрол на лица в пълен обем. На всички международни летища функционира летищни комитети за авиационна сигурност, в които са включени представители на всички ведомства, имащи отношение към сигурността в гражданското въздухоплаване.

Предстои към датата на присъединяване към Шенген да бъдат създадени необходимите технически и организационни условия за разделяне на пътническия поток с оглед на гражданството (граждани на ЕС, трети страни).

Разпоредби за морския и речния трафик

Нормативната основа за контрола на морския и речния трафик са Законът за Министерството на вътрешните работи, Законът за чужденците в Р България, Законът за българските документи за самоличност и Законът за морските пространства, вътрешните водни пътища и пристанищата на Република България.

В рамките на Туининг-проект по програма ФАР BG 0203.11 (BG02/IB-JH-06) „Понататъшно укрепване на граничното управление и контрол на бъдещите външни граници на ЕС (синя граница)“ са изготвени Наредба за охрана на речния участък от държавната граница и вътрешните водни пътища на Република България и Наредба за охрана на морския участък от държавната граница на Република България.

Друг конкретен резултат от реализацията на проекта е и създаването на постоянно действащ Център за координация, контрол и обмен на информация относно трафика в Черно море – Бургас, който функционира от октомври 2003 г. В **Черноморския граничен координационен и информационен център** се извършва наблюдение над корабоплаването в Черноморския басейн и в реално време се получава и разменя информация между всички гранични служби на държавите от Черноморския регион, а именно между България, Румъния, Украйна, Руската федерация, Грузия и Турция. Основна негова задача е осигуряване спокойствието и неприкосновеността на източната граница на ЕС. Центърът координира действията на ръководните и изпълнителните органи за изпълнение на съвместни задачи по охрана и контрол на морските пространства и корабния трафик, наблюдение на райони и обекти за формиране на обща картина на надводната обстановка в региона. Центърът е оборудван със съвременни средства за наблюдение и комуникация, като за пренос на информация и координирането ѝ в реално време се използват сателитни връзки. Изображението на обстановката в Черно море се получава на плазмени монитори (планшети), като е създадена възможност да се съхранява и в графично-писмен вид. В Центъра се събират данни за евентуален незаконен трафик, контрабанда, смяна на флагове, под които плават корабите, както и за лица, свързани с терористични дейности.

За периода от създаването си до края на 2006 г. на контрол в Центъра са били 780 плавателни съда. Само за 2006 г. в Центъра са получени 311 информации и са изпратени 51 такива до страните от Черноморския регион. Движението на 119 плавателни съда е било следено в българските териториални води, като са извършени пълни бордови проверки както по море, така и в пристанищата.

Като пример за продължаващото усъвършенстване на работата на Центъра може да се посочи договореното в края на юли 2007 г. между българския и румънския вътрешен министър командироване на румънски гранични полицаи в Центъра. От българска страна е поет ангажимент подобно предложение за командироване на служители да бъде отправено и към останалите участници – Украйна, Грузия, Турция и Руската федерация.

За близо четирите години от създаването си Черноморският граничен координационен и информационен център се доказва като надежден партньор в борбата с нелегалната миграция, борбата с тероризма, както и в сътрудничеството в областта на оперативно-издирвателната дейност. Приоритет за българската държава е превръщането на Центъра в основен партньор на FRONTEX за региона по отношение координацията по укрепване на външните граници на ЕС и сътрудничеството с трети страни.

Сътрудничество с Агенцията за оперативно сътрудничество на външните граници на Европейския съюз (FRONTEX)

Агенцията е създадена с Регламент на Съвета 2007/2004 за подобряване оперативното сътрудничество и за засилване сигурността на външните граници на ЕС.

На 5 септември 2005 г. FRONTEX взе решение да покани България и Румъния като бъдещи страни-членки да наблюдават нейната работа.

През август 2006 г. бе сключен Меморандум за сътрудничество между Главна дирекция „Гранична полиция“ – МВР, и FRONTEX. Меморандумът определя конкретните форми на взаимодействие в няколко основни направления: обмен на информация, участие в мрежата за анализ на риска FRONTEX, обучение, научна дейност.

Към настоящия момент се подготвя сключването на Рамково споразумение за сътрудничество между Главна дирекция „Гранична полиция“ и Европейската агенция за управление на оперативното сътрудничество на външните граници (FRONTEX), като крайният срок за това е 31 декември 2007 г.

България е заявила готовността си да предостави гранично-полицейски кораб с водоизместимост 200 брт, оборудван с навигационен радар и радар за наблюдение, със 17-членен екипаж, който да бъде използван за нуждите на Агенцията за провеждане на съвместни операции по външните граници на ЕС в региона на Черно море.

Очаква се до края на 2007 г. в Черноморската акватория да се проведе съвместно учение на гранични полицаи под егидата на FRONTEX. В учението освен Румъния и България ще участват и гранични служители от Гърция, Италия и Испания.

Изграждане на техническата инфраструктура за включване към Шенгенската информационна система от второ поколение (ШИС-II)

С Решение 2007/533 на Съвета на ЕС се създаде Шенгенска информационна система от второ поколение (ШИС II). ШИС II представлява основен инструмент за прилагане на разпоредбите на достиженията на правото от Шенген, включено в рамките на Европейския съюз. Системата, оперираща към момента – ШИС, – не е създадена да поеме повече от 15 страни, затова се налага нейната смяна с ШИС от второ поколение. С влизането на новите страни-членки Шенген ще има 24 членове. В нея в момента участват всички стари страни-членки без Ирландия и Великобритания, както и две страни, които са извън общността – Норвегия и Исландия.

Целта на ШИС-II е да обезпечи висока степен на сигурност в рамките на пространството на свобода, сигурност и правосъдие на Европейския съюз. Системата се състои от централна система, национални системи и информационна инфраструктура. Предвижда се създаването на управителен орган за оперативно управление.

Всяка държава-членка трябва да осигури независим контрол от независим орган на законността на обработката на лични данни в ШИС-II на нейна територия и изпращането им от нейна територия, както и обмена и по-нататъшната обработка на допълнителна информация.

В последните години компетентните български институции работят активно по подготовката за присъединяване към ШИС-II.

В изпълнение на два проекта по програма ФАР през юни 2005 г. приключи разработката и внедряването на нова автоматизирана информационна система „Издирвателна дейност“. Системата покрива всички Шенгенски обекти и отговаря напълно на изискванията на ШИС. В Инструкцията за организация и технология на работа с АИС „Издирвателна дейност“ на МВР (утвърдена на 19 май 2005 г.) се регламентира институционалната рамка за осъществяване на процеса на регистрация, актуализиране и снемане в системата на обекти на специфичен контрол и дискретно наблюдение. Тази технология на работа е съобразена с изискванията на националното законодателство и с регламентите на чл. 99 от Конвенцията за прилагане на Шенгенското споразумение. На основата на АИС „Издирвателна дейност“ ще се развие националната система за издирвателна дейност, обхващаща всички обекти на ШИС-II.

На основата на наети комуникационни канали и физически линии за предаване на данни е изградена ведомствена TCP/IP мрежа за пренос на данни. Тя свързва националните служби и специализирани дирекции на МВР, областните дирекции на полицията, регионалните гранични служби, районните полицейски управления и ГКПП и позволява достъп до централизираните фондове в зависимост от компетенциите, правата за достъп и наличните технически средства на съответната служба.

От 2006 г. стартират проекти за доставки на технически и комуникационни средства за изграждане на резервен ИИЦ на МВР в съответствие с изискванията на проекта за новата ШИС-II.

През юни 2006 г. е утвърден от министъра на вътрешните работи *План за действие на МВР по подготовката на Р България за присъединяване към новата Шенгенска информационна система (SIS II)*. В Плана за действие са заложили следните мерки:

- създаване на условия и организация за присъединяване на Р България към ШИС-II (чрез участие на представители на МВР в работните групи към ЕК по изграждането на новата ШИС-II – SIS-II CM и SIS-II NPM) – срокът за изпълнение на тази мярка е постоянен и се изпълнява от МВР;
- изграждане на национален интерфейс за връзка с новата ШИС-II;
- развитие на националната АИС „Издирвателна дейност“ за целите на обмена на информация и данни с новата ШИС-II;
- изграждане на звено за международен обмен на информация по линия на ШИС-„СИРЕНЕ“ на Р България, включително техническото, организационното и кадровото му осигуряване;
- привеждане в съответствие нормативната уредба за присъединяване на Р България към ШИС-II;
- стартиране на обмен на данни между националната АИС (N.SIS) на Р България и ШИС-II.

През 2007 г. Министерският съвет прие Постановление №84/17.04.2007 г. за определяне на реда за управление и наблюдение на инструмента за подобряване на бюджетните парични потоци и за подпомагане на изпълнението на Шенгенското споразумение (обн. ДВ, бр. 35 от 27.04.2007 г., в сила от 27.04.2007 г.). Съгласно чл. 2, ал. 1 от Постановлението помощта, предоставена от ЕС по Инструмент Шенген (Schengen Facility) на основание чл. 32 от Договора за присъединяване на България и Румъния към ЕС, се разходва с съответствие с целите и приоритетите, определени в Националната индикативна програма,

одобрена за периода 2007-2009 година, и в Годишните индикативни програми. Националната индикативна програма и Годишните индикативни програми включват дейности, отнасящи се до инвестиции, свързани с оборудване; инвестиции, свързани с изграждане и поддържане на ШИС; инвестиции, свързани с оптимизиране и модернизация на обекти в граничната зона, предназначени за осигуряване сигурността на границите; обучения за повишаване на квалификацията и др.

С Постановлението се създава и Комитет за управление, наблюдение и контрол на Инструмента Шенген, който е и управляващ орган по Националната индикативна програма. Председател на Комитета е министърът на вътрешните работи, а членове са заместник-министърът на финансите, отговарящ за управлението на средствата от ЕС, заместник-министърът на външните работи, отговарящ за консулската и визовата дейност, и заместник-министърът на вътрешните работи, отговарящ за взаимодействието със структурите на ЕС.

Във връзка с усвояването на индикативната програма по Инструмент Шенген МВР е заявило за финансиране следните проекти, които ще бъдат изпълнени в периода 2008-2009 г., а именно:

- изготвяне на проект за цялостно техническо и организационно изграждане на националния интерфейс за връзка с новата ШИС – SIS II. Доставка и инсталиране на технически и програмни средства – до 30 юни 2008 г.;
- изграждане на резервния компютърно-комуникационен център и резервния интерфейс за връзка с новата ШИС – SIS II – до 30 юни 2008 г.;
- техническо изграждане на резервния компютърно-комуникационен център, оборудване и изграждане на резервния интерфейс за връзка с новата ШИС – SIS II – до 30 юни 2008 г.;
- проектиране и разработка на националната компонента N.SIS за връзка с новата ШИС – SIS II – до 31 декември 2008 г.;
- свързване на националната компонента N.SIS с новата ШИС – SIS II – 30 април 2009 г.

IV. ВИЗОВА ПОЛИТИКА

Единна визова политика

България е хармонизирала законодателството си с Общата визова политика на ЕС, съдържаща се в множеството директиви, регламенти, решения и други актове на Съюза. Европейското *acquis* в областта на визовата политика е въведено в Закона за чужденците в Република България, Закона за българските документи за самоличност, Закона за влизането, пребиваването и напускането на Република България на гражданите на ЕС и членовете на техните семейства, Правилника за прилагане на Закона за чужденците в Република България, Правилника за издаване на българските документи за самоличност, Наредбата за условията и реда за издаване на визи, Наредбата за условията и реда за отпечатване, съхраняване, полагане, анулиране, унищожаване и отчитане на стикери с българска виза.

Към 31 декември 2006 г. визовият режим на Република България е синхронизиран изцяло с позитивния и с негативния списък към Регламент 539/2001 г.

С Решение на Министерския съвет №590/04.10.2006 г. България въведе едностранно безвизов режим за гражданите на Гватемала, Никарагуа, Салвадор, Хондурас, Коста Рика, Мексико и Панама. Гватемала, Никарагуа, Салвадор и Хондурас предоставиха безвизов режим за пътуванията на български граждани от 2006 г., а Мексико – от 11.03.2007 г.

През август 2006 година влезе в сила и подписаното на 14.03.2006 г. споразумение за безвизов режим с Аржентина.

От 01.01.2007 година гражданите на Парагвай, Израел, Бруней и Сингапур бяха освободени от изискване за виза за период до 90 дни в рамките на 6 месеца, считано от датата на първото влизане, по силата на Регламент 539/2001.

С подписването на споразуменията за режима на пътуванията със Сърбия, Македония и Черна гора, с които бе въведен визов режим за гражданите на тези държави и безвизов за пътуванията на български граждани, България приключи процеса по хармонизиране на визовия режим със списъка по Приложение №1 към Регламент 539/2001.

С Регламент №1932/2006 от 21 декември 2006 г. бе изменен Регламент 539/2001, като се предвижда Боливия да бъде преместена в списъка по Приложение №1 от 1 април 2007 година. Тъй като Боливия не е въвела безвизов режим за пътуванията на български граждани към 31.12.2006 г., България продължава да прилага визов режим спрямо гражданите на Боливия.

В областта на законодателството в срок до края на 2007 г. следва да се извърши проучване и подготовка на акт за присъединяване към Споразуменията за облекчен визов режим между ЕС и Русия, ЕС и Украйна и ЕС и Китай.

В срок 6 месеца преди датата на присъединяване към Шенген България трябва да предприеме мерки за денонсиране на визовите си спогодби, които предвиждат по-значителни облекчения за издаване на визи, в случай че противоречат на споразумения за облекчен визов режим на ЕС със съответните държави или на общата визова политика.

В областта на институционално изграждане до края на 2007 г. предстои да бъде извършено:

– проучване и подготовка за изграждане на Back up визов център (място, хардуерно и софтуерно оборудване, комуникации и системи за сигурност) с цел създаване на възможности за функциониране на националната визова система при извънредни обстоятелства;

– проучване и подготовка за изграждане и оборудване на звено за идентификация на входящите искания за визи и временни паспорти във Визов център (място, хардуерно и софтуерно оборудване, комуникации, системи за контрол на достъпа, маршрутизатори);

– проучване и подготовка за разширяване на дисковото пространство на сървъра на централната база данни на Националната визова система чрез външна дискова подсистема и обновяване програмно-техническото осигуряване във Визов център.

Продължава обучението на служителите на отдел „Визов център“ – МВНР (мултипликатори), отговарящи за подготовката на дългосрочно и краткосрочно командировани служители в консулските служби, за прилагане на общата визова политика и законодателството на ЕС.

Единна виза – определение

Дефиницията на понятието виза е въведена в българското законодателство в чл. 9 от Закона за чужденците в Република България, съгласно който визата е разрешение за влизане и пребиваване, за транзитно преминаване през територията на Република България или за летищен транзит.

Към датата на присъединяване към Шенген България трябва да въведе в законодателството си и определения за:

- единна виза на ЕС, валидна за територията на всички държавите-членки, и
- виза с ограничена териториална валидност.

Унифицирани визови стикери и бланки за визи

С промените в Закона за чужденците в Република България (ДВ, бр. 29/06.04.2007 г.) от Закона за българските документи за самоличност е извадено понятието „стикер с българска виза“. В Закона за чужденците в Република България е дадено ново определение, което е съобразено с Регламент на Съвета 334 от 18 февруари 2002 г. По този начин в закона са въведени общите образци на ЕС за визов стикер и на бланка за полагане на визови стикери.

Допълнително в Закона за чужденците е уредено събирането на биометрични данни (снимка и 10 пръстови отпечатъка), които могат да бъдат използвани за проверка на самоличността, разпознаване и установяване на самоличност във връзка с процедурата по издаването на визи или в хода на граничния контрол.

Чрез промените в ЗЧРБ в изпълнение на Регламент №333/2002 на ЕС, е създадена възможност за издаване на българска виза на чужденец, приносител на документ за пътуване, който не се признава от България, чрез полагане на визовия стикер върху унифицирана визова бланка за поставяне на виза на ЕС.

В изпълнение на Препоръка на Съвета от 29 април 1999 г. всички български консулски служби са снабдени със стандартна техника за проверка на документите за пътуване и самоличност, на разрешения за пребиваване, визови стикери и др. – интегриран уред с вградена лупа, ултравиолетова лампа и 3MRetroviewer.

На консулските служби е предоставена информация на електронен носител относно характеристиките на националните паспорти, визи и други видове документи (шофьорски книжки, разрешения за престой на чужди граждани и др.), които се издават от други държави.

Продължаването на срока на валидност на българските паспорти от дипломатическите и консулските представителства и издаването на временните паспорти за завръщане в Р България вече задължително се съгласуват по електронен път чрез Системата за визов контрол.

С приетите промени в Закона за българските документи за самоличност е направена промяна в определението на „временните паспорти“, като е предвидена и възможност за издаване на временни документи за пътуване на граждани на ЕС при извънредни обстоятелства.

Съгласно Националния план за действие за приемане достиженията на правото на ЕО, свързани с Конвенцията за прилагане на Споразумението от Шенген за 2007 г. до края на май 2007 г., а съгласно Актуализирания план за действие за 2007 г. с мерките, произтичащи от членството на Република България в Европейския съюз¹ – до 30.08.2007 г., е трябвало да бъде изготвен и приет проект на Постановление за изменение на Наредбата за условията и реда за отпечатване, съхраняване, полагане, анулиране, унищожаване и отчитане на стикери с българска виза с цел въвеждане на Регламент 333/2002 на Съвета, Регламент 1683/1995 на Съвета и Регламент 334/2002 на Съвета. Все още няма напредък по изпълнение на тази мярка.

До юли 2007 г. е трябвало да бъдат отпечатани необходимите количества от унифицирания образец на ЕС на визов стикер на ЕС, както и от унифицирания образец на бланка за полагане на визови стикери. До този момент няма предприети действия от страна на МВНР и МВР. Единствено в проектоплана за развитие на Националната визова система и свързване към Визовата информационна система на ЕС и мрежата за консултиране на визи VISION, изготвен през юли 2007 г., е посочено удължаването на този срок до края на 2007 г.

Въвеждането на единни Шенгенски визи трябва да стартира към датата на присъединяване към Шенген.

Категории визи

На основание Общите консулски инструкции в Закона за чужденците в Република България частично се променят дефинициите на видовете визи, тяхната валидност, разрешен срок на пребиваване и разрешения брой влизания. Категориите визи, уредени в Закона за чужденците, са следните:

- виза вид „А“ – за летищен транзит;
- виза вид „В“ – за транзитно преминаване;
- виза вид „С“ – за краткосрочно пребиваване;
- виза вид „D“ – за дългосрочно пребиваване.

В действащото българско законодателство не фигурира виза от типа „D+C“ – дългосрочна виза, която се издава от държава-членка на Шенгенското пространство и може да се използва от нейния титуляр на територията на другите шенгенски страни като краткосрочна виза. Нейното въвеждане трябва да стане към датата на присъединяване към Шенген, освен ако в окончателния текст на новия Визов кодекс на Общността не се приеме отпадането на този вид виза.

За да бъде развит последователно принципът на непротиворечивост на административните решения и с цел оптимизиране на процедурите е предвидено националната виза за дългосрочно пребиваване (виза вид „D“) да бъде многократна, с валидност до 12 месеца. По този начин България изпълнява своите ангажменти съгласно Препоръка 761/2005 на ЕС за облекчаване на издаването на визи на чужденци, които упражняват научноизследователска дейност. Предвидена е и възможност такива визи да бъдат издавани и на студенти, специализанти, стажанти, както и на чужденци, които са командировани от чуждестранен работодател за изпълнение на конкретни задачи, свързани с контрола и координацията по изпълнението на договор за туристически услуги.

Приемане и обработване на заявления за визи. Издаване на визи. Продължаване на срока на визи. Анулиране

Съгласно изменение на Наредбата за условията и реда за издаване на визи, което е в сила от 08.07.2005 г. и е в изпълнение на Решение 354/2002, консулските служби на

¹ http://www.government.bg/fce/001/0037/files/ActionPlan2007actualiz-July2007_sledMC.doc#_Toc171840335.

българските дипломатически и консулски представителства приемат заявления за визи, отговарящи на унифицирания формуляр на ЕС.

Визите се издават от българските дипломатически и консулски представителства. По изключение, когато това се налага от държавния интерес или от извънредни обстоятелства, органите за граничен паспортен контрол на граничните контролно-пропускателни пунктове могат да издават еднократни визи за транзитно преминаване със срок до 5 дни и за краткосрочно пребиваване със срок до 15 дни след съгласуване с Министерството на външните работи.

Обработката на заявленията за визи и издаването на визи от дипломатическите и консулските представителства се извършва чрез Системата за визов контрол. Данните за издадените визи на ГКПП се въвеждат в Системата от отдел „Визов център“ към дирекция „Консулски отношения“ на МВНР.

На българските дипломатически и консулски представителства в чужбина са изпратени и се изпълняват „Указания за провеждане на лично интервю с чужди граждани, които подават документи за българска виза“.

Системата за визов контрол е инсталирана в 97 от общо 100 задгранични представителства. Засега Системата няма да бъде инсталирана само в отделни мисии, в които условията не отговарят на изискванията за безопасност и поради други причини (представителствата в Ирак, в Корейската народнодемократична република и в бюрото в Прищина/Косово).

През 2006 г. е разработена нова версия на Визовата система на България, която позволява заснемането на кандидатите за визи с цифров фотоапарат и снемането на 10 пръстови отпечатъка. През 2007 г. са доставени всички необходими технически средства и са приключени инфраструктурните работи в българските консулски служби в Северна Африка. Приключени са подготвителните работи по внедряване на оборудване за снемане на биометрични данни в консулските служби в Тунис, Мароко, Либия, Египет, Алжир и Йордания.

През 2005 г. Европейската комисия прие Регламент №2252/13.12.2005 г. и Решение 409/28.02.2005 г., в които е посочено, че държавите-членки на ЕС не по-късно от 28.02.2006 г. трябва да започнат издаването на паспорти с вграден безконтактен електронен чип. Във връзка с това със заповед на министъра на вътрешните работи през 2006 г. е създадена работна група, която разработи „Концепция за българските документи за самоличност в условията на Европейския съюз“. Концепцията е утвърдена от Министерския съвет на 25.05.2006 г. Въз основа на Концепцията работната група изготви Решение за откриване на процедура за възлагане на специална обществена поръчка и Задание за изграждане на система за централизирано персонализиране на документи за самоличност с вграден електронен носител на биометрични данни в съответствие с изискванията на Европейския съюз (ЕС) и за провеждане на търг.

Със свое Решение от 26 юли 2007 г. и с доста голямо закъснение Министерският съвет одобри възлагането на министъра на вътрешните работи да проведе процедура за възлагане на специална обществена поръчка с предмет „Изграждане на система за централизирано персонализиране на български документи за самоличност, съдържащи електронен носител на информация“. Със същото решение Министерският съвет одобри проект на решение на министъра на вътрешните работи за откриване на процедурата за възлагане на специална обществена поръчка. Предметът на поръчката включва проектиране на системата и изготвяне на прототипи на новите български документи за самоличност; доставка, монтаж и инсталация на елементите на системата и на настройка и пускане в експлоатация; предоставяне право на ползване на компютърни програми, осигуряващи функционирането на системата; обучение на служители на МВР; доставка на готови за персонализация бланки за документи за самоличност; доставка на консумативи и материали, изготвяне на работни проекти за изграждане на Националния център за персонализация на документи за самоличност; извършване на строително-монтажните работи. Специфичното в случая е, че за участие в поръчката ще бъдат допускани само участници, представили оферти за изпълнението на *цялата поръчка*.

Съгласно Актуализирания план за действие за 2007 г. с мерките, произтичащи от членството на Република България в Европейския съюз², одобрен на заседание на МС, проведено на 26 юли 2007 г., е заложено до 30.08.2007 г. да бъдат одобрени промени в Наредбата за условията и реда за издаване на визи и Наредбата за условията и реда за отпечатване, съхраняване, полагане, анулиране, унищожаване и отчитане на стикери с българска виза. Към настоящия момент няма яснота кога горепосочените подзаконови нормативни актове ще бъдат внесени за разглеждане в МС.

Представителство на една държава от друга държава в страна, в която първата няма дипломатическа мисия или консулска служба

В изменението на Закона за чужденците в Република България се съдържа и хипотезата за издаване на визи по представителство (от дипломатическото или консулското представителство на една държава-членка на ЕС от името на друга). Република България на ЕС може да сключи двустранен договор за представителство с друга държава-членка за приемане на заявления и издаване на визи (чл. 9г).

До датата на присъединяване към Шенген България трябва да проведе преговори за сключване на спогодби с други държави-членки на Шенген за издаване на визи от нейно име.

Сътрудничество, обмен на информация и статистика

Съгласно чл. 26, ал. 1 от Наредбата за условията и реда за издаване на визи заявлението и приложените към него копия на документи се съхраняват в архива на дипломатическото или консулското представителство или на органа за граничен паспортен контрол. Системата за визов контрол дава възможност за водене на отчет за всички поискани, издадени и отказани визи по видове, страни, място на издаване, гражданство на лицата, цел на пътуване, вид документ за пътуване.

Приетите през 2004 г. изменения и допълнения в Наредбата за условията и реда за издаване на визи създават правна възможност данните за броя на издадените, отказаните и неполучените визи според гражданството на лицата и вида на визите да се предоставят за целите на статистиката на държавите-членки на ЕС или на международни правителствени организации (по начин, който не позволява да бъдат разпознати лицата) с цел създаване на предпоставки за използване на Шенгенската информационна система.

Такси за визи

В действащото българско законодателство (Тарифа №3 за таксите, които се събират за консулско обслужване в системата на Министерството на външните работи по Закона за държавните такси) е предвидено събиране на следните такси:

- административна такса за молба за издаване на виза – заплаща се при подаване на документите за виза и не се възстановява при отказ за издаване на виза, и
- такси за визи – диференцирани в зависимост от вида, валидността и броя на разрешените транзитни преминавания или влизания.

Таксите се събират в евро, в други конвертируеми валути или в местна валута.

Освобождаването от административна такса или от такса за виза се основава на двустранни визови споразумения или на актове на Министерския съвет, или се прилага в други отделни и строго определени случаи. Като правило от такси за визи, вкл. административна такса, се освобождават приносителите на дипломатически паспорти, когато пътуват за изпълнение на служебни задачи, на основата на реципрочност и съгласно обичайната международна практика.

До 6 месеца преди датата на присъединяване към Шенген България трябва да въведе единна такса за обработка на заявленията за визи.

² http://www.government.bg/fce/001/0037/files/ActionPlan2007actualiz-July2007_sledMC.doc#_Toc171840335.

Към датата на присъединяване към Шенген трябва да бъдат предприети всички необходими действия за денонсиране на разпоредбите във визовите спогодби, предвиждащи финансови облекчения.

При преглед на текущото състояние в областта на визовата политика на България могат да бъдат посочени следните области, които изискват особено внимание и своевременното предприемане на енергични действия:

- увеличаване на броя на служителите в консулските служби на българските дипломатически и консулски представителства;
- увеличаване на числеността и преминаване към 24-часово работно време на отдел „Визов център“ на дирекция „Консулски отношения“ на МВНР;
- развитие на системата за подбор и за повишаване на квалификацията на консулските служители;
- техническо обезпечаване на помещенията на консулските служби на дипломатическите и консулските представителства;
- изграждане на резервен Визов център.

В отговор на тези предизвикателства през юли 2007 г. е изготвен **План за развитие на Националната визова система и свързване към Визовата информационна система на ЕС и мрежата за консултиране на визи VISION**, който се очаква да бъде утвърден от министъра на външните работи и министъра на вътрешните работи до края на септември 2007 г. Основни етапи в плана са:

I. Проучване, организация и планиране на Националната визова система:

- проучване, организация и подготовка на преустройството на Визовия център в дирекция „Консулски отношения“ – МВНР, с цел поемане на функциите на Национален визов офис – процесът трябва да приключи до края на октомври 2007 г. Необходимо е и предприемането на действия по осигуряване на реални дежурства във Визовия център в почивни и празнични дни;
- проучване и подготовка на предложение за развитие на комуникационната инфраструктура между дипломатическите консулски представителства зад граница и Визовия център в МВНР с цел осигуряване на бързи комуникации за предаване на нарасналия обем информация (биометрия) – срокът за изпълнение на мярката е 30 ноември 2007 г.;
- проучване и изготвяне на обща финансова рамка за необходимите средства за изграждане на националните интерфейси към VIS и VISION, адаптиране на инфраструктурата в консулските служби и развитие и внедряване на Визовата система – със срок до 31 януари 2008 г.;
- проучване и идентифициране на нормативните и организационните промени, които трябва да бъдат направени за развитие и свързване на националната визова система към Визовата информационна система на ЕС (VIS) и мрежата за консултиране на визи VISION – със срок до 30 юни 2008 г.

II. Проектиране и изграждане на националния интерфейс за връзка с VIS и VISION:

- организиране на срещи за обмен на опит с водещи експерти на ЕС в областта на изграждане на националните интерфейси за връзка – до края на второто тримесечие на 2008 г.;
- изготвяне на технически проект за развитие на централната подсистема на българската Визова система и изграждането на национални интерфейси за връзка с VIS и VISION – средата на 2010 г.;
- проектиране (до края на второ тримесечие на 2008 г.) и внедряване на националния интерфейс за връзка с мрежата за консултиране на визи VISION – трето тримесечие на 2008 г.;
- инсталиране и проверка на работоспособността на основния и резервния мрежов интерфейс (LNI) за връзка на националната Визова система към мрежата sTesta – със срок до 30.06.2009 г.;
- проектиране (първо и второ тримесечие на 2008 г.) и програмна реализация на националния интерфейс за връзка с VIS – трето тримесечие на 2008 г.;
- провеждане на вътрешни тестове за съвместимост на националния VIS интерфейс чрез CD-Simulator – със срок 30.03.2010 г.;

- провеждане на тестове за съвместимост с VIS – със срок до 30.06.2010 г.;
- провеждане на тестове за интеграция на националния интерфейс за връзка с мрежата за консултиране на визи VISION – със срок до 30.06.2010 г.;
- техническа готовност за свързване на Националната визова система и обмен на данни с VIS и VISION – със срок 30.07.2010 г.

III. Кадрово и ресурсно осигуряване:

- проектиране, печат и внедряване на нови визови стикери съгласно изискванията на ЕС и Шенген – до края на 2007 г.;
- извършване на анализ на потребностите и изготвяне на предложение за необходимото кадрово осигуряване при 24-часов режим на работа на Визовия център в МВНР след свързване на Националната визова система към Визовата информационна система на ЕС (VIS) и мрежата за консултиране на визи VISION – до края на 2008 г.;
- реализиране на обучение на служители на Визовия център – обучение ще се организира периодично и се очаква да завърши през второто тримесечие на 2010 г.;
- подготовка на тръжна документация и провеждане на търг за обществена поръчка за изграждане на компютърна зала за Националната визова система и националния интерфейс за връзка с Визовата информационна система на ЕС – VIS, и мрежата за консултиране на визи VISION – до края на март 2008 г., като внедряването се предвижда да се осъществи до края на 2008 г.;
- подготовка на тръжна документация и провеждане на търг за обществена поръчка за доставка на програмни и технически средства за проектиране и разработка на национален интерфейс за връзка с мрежата за съгласуване на визи VISION и с Визовата информационна система на ЕС (VIS) – трябва да приключат до средата на 2008 г., като самото внедряване трябва да се осъществи до края на третото тримесечие на 2008 г.;
- подготовка на тръжна документация и провеждане на търг за обществена поръчка за модернизирани и развитие на комуникационните системи за връзка между дипломатическите и консулските представителства в чужбина и Визовия център в ДКО на МВНР с цел осигуряване на бързи комуникации за предаване на данни – изграждане на VPN мрежа за връзка на Визов център с консулските служби в чужбина – офериранието трябва да приключи до края на първото тримесечие, а внедряването – до края на третото тримесечие на 2008 г.;
- подготовка на тръжна документация и провеждане на търг за обществена поръчка за доставка на програмно и техническо осигуряване за Националната визова система и интерфейсите за Визовата информационна система на ЕС – VIS, и мрежата за консултиране на визи VISION – офериранието трябва да приключи до края на второто тримесечие на 2008 г., докато внедряването следва да се осъществи до края на 2009 г.;
- подготовка на тръжна документация и провеждане на търг за разширяване и модернизация на защитените комуникации с дипломатическите и консулските представителства на Р България за постигане на Шенгенските критерии с цел осигуряване на висока сигурност и оперативност на комуникациите и защита на личните данни при обмен на визова информация – до 30.06. 2009 г.;
- подготовка на тръжна документация и провеждане на търгове за обществени поръчки за преустройство на консулските служби съгласно изискванията на Шенгенското *acquis* – срокът е до края на второто тримесечие на 2008 г., а самото внедряване – през третото тримесечие на 2008 г., второто и третото тримесечие на 2009 г. и второто тримесечие на 2010 г.

V. МИГРАЦИЯ

Миграцията е световен феномен, който през последните години привлича все по-голямо внимание и загриженост не само от страна на европейската общественост, но и от институциите на национално и наднационално ниво. Последните събития на нелегален миграционен поток от Африка към средиземноморските държави в Европа, както и съществуващите терористични заплахи допълнително оцветяват дебатите по темата и обществените възприятия. Именно затова борбата с нелегалната миграция се превърна в сериозно предизвикателство както за самия ЕС, така и за отделните държави-членки.

Европейският съюз отговори на новосъздадената ситуация посредством множество политики, вариращи от затягане на граничния контрол, енергични мерки срещу трафика на хора, усъвършенстване на правилата за предоставяне на убежище, акцентирание върху интеграционните политики и засилване сътрудничеството с трети държави с цел контролиране на миграционните потоци. Един от основните ангажменти на Съюза в тази насока е и въвеждането до края на 2010 г. на Общата европейска система за предоставяне на убежище като част от цялостната европейска миграционна политика.

Република България нееднократно е заявявала своята позиция, че е необходим комплексен подход и активен диалог между страните на произход, транзит и крайна цел по всички аспекти на миграционния процес, както и за обединяване политиките на развитие, споделените отговорности, организирането на легалната миграция, интеграцията, закрилата на бежанците, охрана на границите, обратното приемане и борбата с нелегалната миграция и трафика на хора.

С присъединяването си към ЕС Република България се превърна в привлекателна цел за граждани на „рисквите“ страни не само като транзитна дестинация, но и като възможност за трайно установяване. Основни фактори, обуславящи миграционните процеси, са слабото икономическо развитие на страните по произход, географското положение на нашата страна и необходимостта от работна ръка в развитите държави от ЕС.

Условия за движението на чужденци

На 1 януари 2006 г. влязоха в сила промените в Закона за чужденците в Република България (обн. ДВ, бр. 63 от 02.08.2005 г.), с които се въведе изискването при влизане в страната чужденецът да декларира на ГКПП целта на посещенията си, да посочва писмено адреса, на който ще пребивава, и да попълва адресна карта. Промените са извършени с оглед изпълнение на изискванията, предвидени в Конвенцията за прилагане на Шенгенското споразумение, свързани с необходимостта от уеднаквяване на времеви критерий за адресна регистрация на чужденците.

С промените в Закона за българските документи за самоличност от 2006 г. са въведени следните образци, които отговарят на изискванията на Европейския съюз в тази област: карта на продължително пребиваващ в Република България; карта на постоянно пребиваващ в Република България; карта на бежанец; временна карта на бежанец; удостоверение за пътуване зад граница на бежанец; удостоверение за пътуване зад граница на лице без гражданство; временно удостоверение за напускане на Република България; временна карта на чужденец и удостоверение за завръщане в Република България на чужденец.

Въведена в експлоатация е автоматизирана информационна система за поддържане в актуално състояние на Национален регистър на чужденците, пребиваващи над 3 месеца на територията на Република България. Към системата е осигурено предоставянето на достъп на национално и регионално ниво.

В експлоатация е въведена и автоматизирана информационна система „Наложени мерки за административна принуда на български и чужди граждани“. Тази система поддържа актуални данни за забрана за излизане на български и чужди граждани, забрана за влизане на чужденци, както и данни за чужденци, които са принудително изведени от страната.

Изготвен е и Наръчник на дирекция „Миграция“ – МВР, за прилагане на законната и подзаконната нормативна уредба, с който се урежда взаимодействието с другите държавни органи, компетентни в областта на административния контрол на чужденците.

С пълноправното членство на България в Европейския съюз в правната регулация на пребиваването на граждани на Съюза и членовете на техните семейства в нашата страна настъпиха съществени промени. На 1 януари 2007 г. влезе в сила Законът за влизането, пребиваването и напускането на Република България на гражданите на ЕС и членовете на техните семейства. С този закон се уреждат всички обстоятелства, свързани с престоя в Република България на гражданите от страните-членки на ЕС, държавите-страни по Споразумението за Европейско икономическо пространство и Конфедерация Швейцария. Най-важният момент в закона е разграничението на правния режим на гражданите на ЕС от гражданите на трети държави, чието пребиваване в страната продължава да се регламентира от Закона за чужденците в Република България. Основният принцип, залегнал в закона, е въвеждането на регистрационен режим при пребиваване в страната на граждани на ЕС и членове на техните семейства, които също са граждани на ЕС.

С последните две промени през 2007 г. на Закона за чужденците в Република България националното ни законодателство е хармонизирано с достиженията на правото на Европейските общности относно статута на чужденците. Въведени са изискванията на следните актове: Директива 2003/110/ЕО за помощ в случаите на транзит за целите на извеждане извън територията на страната по въздух; Директива 2003/109/ЕО относно статута на дългосрочно пребиваващи граждани от трети страни; Директива на Съвета 2003/86/ЕО за правото на събиране на семейството; Директива 2001/51/ЕО за допълнение на разпоредбите на чл. 26 от Конвенцията за прилагане на Шенгенското споразумение от 14 юни 1985; Директива на Съвета 2001/40/ЕО за взаимното признаване на решения за експулсиране на граждани на трети страни; Директива 2004/82/ЕО относно задължението на превозвачите да съобщават данни за пътниците, както и част от разпоредбите на Директива 2005/71/ЕО относно специфична процедура за прием на граждани от трети страни за целите на провеждане на научноизследователска дейност.

Сред най-съществените изменения могат да бъдат открити:

- създаването на режим, регулиращ дългосрочното пребиваване на чужденци, получили разрешения за пребиваване в друга държава-членка на ЕС. По този начин се урежда правната възможност чужденците, получили разрешение за дългосрочно пребиваване в друга държава-членка на Европейския съюз, да придобият право на пребиваване за повече от 3 месеца на територията на Република България, както и правото на членовете на неговото семейство да го придружават или да се присъединят към него;
- изричното разписване на съдебното обжалване на заповедите за експулсиране, както и създаването на законови гаранции за ефективното упражняване на правото на защита на чужденците пред независима институция в съответствие с изискването на чл. 13 от Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи;
- въвеждането на изискването на чл. 4 от Директива 2001/51/ЕО относно ефективността на санкциите на превозвачите;
- създаването на уредба относно признаването на решение за експулсиране в Република България, взето от компетентен орган на държава-членка на Европейския съюз, по отношение на граждани на трети страни;
- въвеждането на задължение за въздушните превозвачи при поискване да предоставят на органите на Главна дирекция „Гранична полиция“ изчерпателно изброени данни за превозваните лица;
- въвеждането на административни санкции при неизпълнение на задълженията по закон.

Експулсиране/депортиране на чужденци

Към настоящия момент България има подписани спогодби за реадмисия с Албания, Австрия, Бенелюкс, Чехия, Р Хърватска, Дания, Естония, Финландия, Франция, СР Югославия, Грузия, ФР Германия, Гърция, Унгария, Ирландия, Италия, Латвия, Ливан, Македония,

Норвегия, Полша, Португалия, Румъния, Словакия, Словения, Испания, Швеция, Швейцария, Великобритания, Украйна, Узбекистан. От страните-членки на ЕС не са подписани спогодби единствено с Малта, Литва и Кипър, като с последните две държави се водят преговори. България има сключени реадмисионни спогодби с всички съседни държави с изключение на Турция.

През 2006 г. са подписани нова Спогодба с ФР Германия за обратно приемане и транзитиране на лица и Спогодба с Босна и Херцеговина за обратно приемане на незаконно пребиваващи собствени граждани и чужденци и Протокол за прилагане на Спогодбата. В тези спогодби са определени редът, условията и процедурите за обратно връщане на граждани на едната договаряща се страна, незаконно пребиваващи на територията на другата страна. В тях се регламентира предаването на лица на трети държави (т.е. на лица, които не са граждани на договарящите се страни) за преминаване през територията на една от договарящите се държави.

Към настоящия момент не се налага преподписване на реадмисионните спогодби с трети държави, тъй като те в по-голямата си част са съобразени с Рамковия документ на ЕС в тази област. При наличието на противоречия приложимо ще бъде общностното право, което има примат пред вътрешното. По отношение на реадмисионните спогодби, сключени с държави-членки на ЕС, може да се очаква тяхното преразглеждане едва към момента на присъединяването на България към Шенгенското пространство.

В Закона за чужденците в Република България са уредени основанията за експулсиране и съответната процедура за това като административна мярка за принудително извеждане в кратък срок на чужденец извън границите на страната поради „извършени нарушения или поради липса на основания за пребиваване в нея“. Целта на тази мярка е да се постигне ефективно противодействие на нелегалната миграция.

През 2004 г. е приета и Наредба на министъра на вътрешните работи (обн. ДВ, бр. 12 от 2004 г.), с която се урежда редът за настаняване, престой и освобождаване на чужденците в специалните домове, както и структурата, организацията на дейността и управление на домовете.

Отговорност на превозвачите

Съгласно Закона за чужденците в Република България длъжностните лица от авиокомпаниите, туристическите и транспортните дружества или други представителства, които превозват до и/или от Република България чужденци, преди да извършат услугата, са длъжни да проверят редовността на документа за задгранично пътуване на чужденеца и наличието на останалите изисквания по този закон. В Закона за чужденците в Република България са предвидени и административно-наказателни мерки, които могат да се налагат на превозвачите и на длъжностните лица, нарушили тези изисквания.

На 19 юли 2007 г. на основание § 1 от Заключителните разпоредби на Наредбата за условията и реда за издаване на визи Министерският съвет одобри Доклад за състоянието на миграционната обстановка в Република България през 2006 г. В Доклада са разгледани състоянието на миграцията на чужденци и български граждани, както и процесът на трудова миграция; актуалното състояние на визовата политика на България; информация за хармонизирането на българското законодателство и практика с правото на ЕС в областта на миграционната и визовата политика; очертани са основните тенденции в развитието на миграционната обстановка. Според Доклада миграционната обстановка в страната за 2006 г. се характеризира с увеличение на пътничопотока през границите, намаляване броя на издадените разрешения за дългосрочно пребиваване в страната, засилване на тенденцията за увеличение на продължително пребиваващите в България граждани на държави-членки на ЕС и понижаване броя на лицата от трети страни.

Съгласно данните, посочени в Доклада, могат да бъдат посочени следните основните тенденции в развитието на миграционната обстановка в България:

- продължаване на засиления интерес от страна на граждани на страни-членки на Европейския съюз към установяване в страната ни;
- намаляване на броя на продължително пребиваващите граждани на трети страни на територията на Република България;
- нарастване на броя издадени разрешения за работа на чужденци.

На базата на тенденциите и анализа на миграционната обстановка в Доклада са очертани прогнози, основните от които са:

- през 2007 г. се предвижда намаляване на броя на наложените принудителни административни мерки с оглед влезлия в сила от 01.01.2007 г. Закон за влизането, пребиваването и напускането на Република България на граждани на ЕС;
- в икономически аспект е възможно динамиката на миграционните процеси в страната да окаже влияние върху областта на труда и социалното подпомагане;
- увеличаване на броя на дългосрочно пребиваващи граждани на ЕС на територията на България;
- нарастване на броя на търсещите убежище през следващите години с оглед пълноправното членство на България в ЕС;
- увеличение на пограничното движение на работна сила.

Анализът на пътникопотока през ГКПП за периода 1 януари-30 април 2007 г. показва верността на направените изводи и прогнози. Могат да бъдат забелязани следните тенденции:

- по отношение на динамиката на преминаващите български граждани – наблюдава се увеличение с 1% в сравнение със същия период на 2006 г. На вътрешните граници на ЕС се наблюдава намаление с 1%, докато на външните граници има увеличение с 1,6%. С 38% повече български граждани в сравнение със същия период на 2006 г. не са допуснати да излязат от страната. Най-много недопуснати български граждани има на вътрешните граници на ЕС – 87% от общия брой. Може да се направи изводът, че след влизането на страната ни в ЕС и въвеждането на минимален граничен контрол по отношение на граждани на ЕС, включително и за български граждани, се запазва относително големият брой на недопуснати да излязат от страната българи. Проверките се осъществяват при прилагане на метода „анализ на риска“. От началото на годината се наблюдава най-голямо увеличение на пътникопотока от български граждани през ГКПП на българо-македонската граница. Отчасти това се дължи на въведения от Р България визов режим за граждани на Македония и Сърбия, част от които активно са се занимавали с „куфарна търговия“ до края на 2006 г. Понастоящем тази дейност е поета от български граждани, за които не се изискват визи за Македония и Сърбия;
- по отношение на динамиката на преминаващи граждани на трети страни – пътникопотокът е намалял с 38% в сравнение със същия период на 2006 г. Това се дължи основно на въвеждането на визи за гражданите от съседните на България страни след влизането ни в ЕС и преустановеното издаване на държавни таксови марки на ГКПП на турски граждани. Наблюдава се значително увеличение на задържаните чужди граждани на трети страни при опит за нелегално преминаване през „зелена“ граница – с 43,5% повече в сравнение със същия период на 2006 г.

От всички посочени дотук данни може да бъде направен достоверният извод, че в ролята си на външна граница на ЕС България ще продължи да бъде подлагана на засилващ се миграционен натиск през следващите години. Това налага както актуализиране на механизма по контрол и регулиране на миграцията в страната ни, така и спешното разработване на дългосрочна стратегия и концепция за управлението на процесите в тази сфера. Неотложно е и изработването и прилагането на интеграционна програма. В тази връзка в рамките на Междуведомствената работна група по миграция и интеграция на имигранти в България се инициира подготовката на национална стратегия, която да послужи за формиране на точна визия при по-нататъшното провеждане на държавната политика в тази област.

За съжаление не можем да кажем, че досега политиката на държавата по управление на миграцията е била достатъчно последователна. Още повече, че миграцията като феномен не се изчерпва само с прилагането на различни правни и административни инструменти за

контрол на границите и на чужденците. Необходим е мултидисциплинарен подход, който да съчетае в себе си социални, икономически, образователни, политически, здравни и други елементи. Подход, в който активни участници да бъдат средствата за масово осведомяване, местните власти, организациите на работодателите и синдикатите и неправителствените организации. Подход, който да отчете съществуването на три основни групи мигранти – имигранти, емигранти и бежанци, и да намери възможно най-точното решение за всяка от тях. Българската емиграция на фона на демографския проблем и застаряването на нацията не е опасна за Европа, но следва да се оцени като рисков фактор за страната ни. Това предполага търсенето на конкретни решения за задържане и – защо не – за завръщане на българските емигранти. България става все по-привлекателна дестинация за икономическите имигранти. Пълноценното интегриране на тези лица в общество при зачитане на тяхната идентичност е ключов момент във формирането и провеждането на българската миграционна политика. Ефективното управление и контрол на миграцията предполага гарантирането на качествен имигрантски поток към нашата икономика при предварителна идентификация на застрашените сектори на икономиката от недостиг на кадри. От съществено значение е България да даде ясен отговор на въпроса имигранти от кои региони на света би искала да привлече, така че да защити своя национален интерес при придобиването на българско гражданство от тези лица. Конкретна стъпка в тази посока може да бъде приемането на специални мерки, в т. ч. и законодателни, за привличане на чужди граждани от български произход, вкл. от Черноморския регион и от региона на Балканите, за заселване и работа в страната. България не остава встрани и от световната тенденция за значително намаляване на броя на лицата, търсещи закрила. Въпреки това политиката на убежище се нуждае от усъвършенстване в посока въвеждане на унифициран подход за оценяване на молбите за международна защита, засилен диалог с държавите по произход и създаването на механизми за доброволно завръщане.

Административен капацитет

С промените в Закона за Министерството на вътрешните работи (обн. ДВ, бр. 103 от 25.11.2003 г.) на 26 февруари 2004 г. е създадена Дирекция „Миграция“ – МВР, като специализирано структурно звено с национална компетентност за осъществяване на административен контрол върху пребиваването на чужденци и провеждане на миграционната политика на Република България. Създаването на орган за миграционен контрол бе изрично предвидено в Пътната карта на Р България за присъединяване към ЕС. С Правилника за прилагане на Закона за МВР (обн. ДВ, бр. 47 от 09.06.2006 г., изм. бр. 24 от 20.03.2007 г.) Дирекция „Миграция“ вече е едно от ключовите звена в Национална служба „Полиция“.

През последните години са предприети множество мерки за повишаване на административния капацитет на органите за миграционен контрол в съответствие с европейските стандарти в тази област. Само през 2005 г. са назначени 55 служители.

През 2006 г. успешно приключи Туининг-лайт проект за повишаване на административния капацитет на Дирекция „Миграция“ с партньор Миграционната служба на Кралство Белгия. Целта на проекта е подобряване на системата за административен контрол на чужденци в Република България.

За новопостъпили служители в Дирекция „Миграция“ са проведени 6-месечни обучения, включително в Академията на МВР, множество учебни посещения в миграционните служби на страни-членки на ЕС. Регулярно се провеждат семинари по отделните направления на дейност на дирекцията и нейните регионални звена. Внимание се обръща и върху повишаването на професионалната квалификация. С откъсване от работа служителите са участвали в курсове в Академията на МВР, като служителите на Дирекция „Миграция“ са повишили своите професионални умения в областта на високорисковите полицейски операции, контрола на миграцията и др. Сериозно внимание се отделя и на езиковата подготовка на състава.

Институционално изграждане

В началото на 2006 г. е въведен в експлоатация първият в страната Специален дом за временно настаняване на чужденци в София, квартал Бусманци. Капацитетът на центъра е 400 лица. С настаняването в дома работят психолози. Провеждат се индивидуални психологически беседи с цел установяване нагласата за доброволно завръщане. Екипът, занимаващ се със социална дейност в дома, е разработил тренинг-програма за доброволно завръщане.

През 2007 г. стартира изграждането на втори дом край южната граница – в гр. Любимец, с капацитет до 350 лица. Създаването на този център е обусловено от необходимостта за разпределение на установените нелегално пребиваващи чужденци и вземане на решение за тяхното извеждане от страната. Предвижда се пускането в експлоатация на дома да стане към датата на присъединяване към Шенгенското пространство.

България предвижда на по-късен етап и след анализ на миграционната обстановка и осигуряване на финансови средства да започне строителството и на други специални домове.

По проект на програма ФАР се изгражда транзитен център за бежанци в с. Пъстрогор, област Хасково. Строителството стартира през юни 2006 г.

Контролът върху миграционните потоци се подпомага от информационната система за граничен контрол, системата за съгласуване и издаване на визи и АИС „Издирвателна дейност“.

Убежище

Изискването на чл. 63 от Амстердамския договор и заключенията на срещата на върха в Тампере за създаването на обща система на убежище са причина за динамичното развитие на правото на ЕС в областта на убежището и бежанците през последните години. Така например само през периода 2003-2005 г. институциите на ЕС са приели четири нови директиви и два регламента по въпроси, свързани с бежанците и други чужденци, които се нуждаят от международна закрила. Тези актове на ЕС обаче *не попадат* в обхвата на Шенгенското *acquis*. По тази причина по-долу акцентът е поставен само върху последните изключително важни промени в Закона за убежището и бежанците (ДВ, бр. 52 от 29.06.2007 г.). С тях в българското законодателство са транспонирани разпоредбите на следните актове на ЕС: Регламент 343/2003 (Дъблински регламент), Регламент 1560/2003, Регламент 2725/2000 (Регламента „Евродак“), Регламент 407/2002, Директива 2001/55/ЕС, Директива 2003/9/ЕО, Директива 2003/86/ЕО; Директива 2004/83/ЕО, Директива 2005/85/ЕО.

С влизането в сила на Договора за присъединяване на Република България към ЕС Дъблинският регламент и Регламент „Евродак“ като пряко приложими в държавите-членки са част от вътрешното право на страната. Затова с промените в закона са въведени норми относно компетентния национален орган и актовете, с които той се произнася, началото на Дъблинското производство и на производствата по същество, трансферите на чужденци и координацията между Държавната агенция за бежанците и службите за административен контрол на чужденците в Република България. За допълнително подпомагане на компетентните органи през 2006 г. бе реализиран и Туининг-проект „Прилагане на достиженията на правото на ЕС в областта на убежището – Регламенти Дъблин II и „Евродак“.

Прецизирани са основанията за отказ, прекратяване и отнемане на различните видове закрила и за прекратяване на производството за предоставяне на статут с оглед постигане на пълно съответствие с европейските норми.

Едно от достиженията на закона е и въвеждането на цялостната уредба на едно от основните права на чужденците, търсещи или получили закрила – да получат документ, с който да се легитимират в Република България. Тази част от измененията цели разграничаване на чужденците, получили убежище, статут на бежанец или хуманитарен статут, от останалите чужденци по ЗУБ. За тези чужденци, на които се провежда едно от трите производства по ЗУБ или се ползват от временна закрила, издаването на български документи за самоличност е неоправдано, тъй като в преобладаващия брой случаи тяхната самоличност не може да бъде установена по достоверен начин поради липсата на национални документи за самоличност. По подобни причини практиката на държавите-членки на ЕС е да не издават

документи за самоличност на чужденци, чийто статут още не е установен. Именно за да бъде ясно разграничен издаваният от Държавната агенция за бежанците документ от документите по Закона за българските документи за самоличност, е въведено наименованието „регистрационна карта“.

С промените в закона Държавната агенция за бежанците е определена като отговорната институция за усвояване на средствата от Европейския бежански фонд. Законът предвижда и разширяване на съдебния контрол върху актовете на председателя на Държавната агенция за бежанците.

VI. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Процесът на присъединяване на Република България към Шенгенското пространство по своята комплексност, времеемкост и сложност може да бъде сравнен единствено с процеса на присъединяване на страната ни към Европейския съюз. Все още обаче този процес и неговите последици не са достатъчно познати нито на медиите, нито на неправителствените организации, а оттук и на обществото като цяло. Самите държавни институции като че ли ревниво пазят „пространството“ за себе си. Доказателство за това може да се намери в противоречивите изказвания на висши държавни служители. Докато до юни 2007 г. официално декларираната година за присъединяването на България към Шенген бе 2009 г., в решението си от 1 август 2007 г. Министерският съвет определи 2011 г. за планирана година на присъединяване към Шенгенското пространство. Този срок понастоящем изглежда реалистичен с оглед на факта, че България е заявила своята готовност за извършване на оценка по Шенген, считано от 1 януари 2008 г., и че самият процес на оценка отнема средно 2-3 години. Не може обаче да не бъде отбелязан и фактът, че Румъния е определила 2010 година за планирана година на присъединяване към Шенген.

Успоредно с процеса на оценка по Шенген в следващите години предстоят да се реализират и множество проекти както в областта на граничния контрол и управлението на миграционните потоци, така и в областта на визовата политика. Можем да очакваме България да отдели особено внимание на изграждането на техническата инфраструктура за включване към ШИС-II (SIS II) и на Националната визова система и националния интерфейс за връзка с Визовата информационна система на ЕС – VIS, и мрежата за консултиране на визи VISION.

Всичко това предполага предприемането на конкретни стъпки и проактивен подход не само от страна на държавните институции, ангажирани с процеса, но и от страна на неправителствените организации и средствата за масово осведомяване, които вече имат достатъчно натрупан опит и експертиза от процеса на присъединяването на България към Европейския съюз. От изключителна важност е включването именно на НПО не само като надежден партньор, но и като коректив. По този начин ще бъдат осигурени по-голяма публичност, прозрачност и ефективност на работата на държавните институции, ще се повиши доверието в тях, а от това биха спечелили всички.

С пълноправното членство на България в ЕС и опасността от започване на досъдебната фаза от процедурите по чл. 226 и 227 от Договора за създаване на Европейската общност се създаде допълнителен стимул за изпълнителната и законодателната власт да транспонират Шенгенското *acquis* съгласно поетите ангажименти. Затова може да бъде направен изводът, че процесът на въвеждане на Шенгенските принципи и разпоредби в националното законодателство като цяло се реализира в срок, като се наблюдават само отделни закъснения, и то по отношение приемането на подзаконовата нормативна уредба.

Конкретни предложения могат да бъдат отправени в следните насоки:

- *приемане на промени в Постановление №84/17.04.2007 г. за определяне на реда за управление и наблюдение на инструмента за подобряване на бюджетните парични потоци и за подпомагане на изпълнението на Шенгенското споразумение* – досегашната правна уредба създава условия за непрозрачност и пречатства възможностите за упражняването на ефективен контрол върху изготвянето и изпълнението на Годишните индикативни програми и Националната индикативна програма. Не е предвидено тези програми да минават през междуведомствено съгласуване, както и да бъдат одобрявани с решение на Министерския съвет;
- *създаване на нарочен или възлагане функции на вече съществуващ орган за упражняване на контрол върху изпълнението на поетите ангажименти* – необходимо е създаването на независимо контролно тяло, по възможност с участието като наблюдатели и на НПО, което да упражнява контрол върху изпълнението на поетите ангажименти в процеса на присъединяване към Шенген, включително изпълнението на отделните програми и проекти и правилното разходване на финансовите средства, а също така и върху работата на Комитета за управление, наблюдение и контрол на Инструмента Шенген (Schengen Facility);
- *осигуряване на достъп до обществена информация чрез максимално използване на възможностите, които предоставя интернет* – в по-голямата си част информацията относно

законодателните мерки, които се предприемат, реализирането на конкретни проекти, одобряването на тематични стратегически документи (национални планове, стратегии, планове за действие, план-графици, и др.) представлява обществена информация и като такава достъпът до нея следва да бъде предоставен чрез качването ѝ в интернет страниците на съответните ведомства. На практика се оказва, че в голямата си част интернет страниците или не съдържат съответните документи, или информацията в тях не е актуализирана през последните години;

- *засилване на сътрудничеството със съседните на България държави, които не са членове на ЕС, и подписване на междуправителствени спогодби за малкия граничен трафик – тази стъпка ще спомогне и за регулиране и улесняване на пътничекотока от територии, в които живеят малцинства от български произход. Подобни спогодби освен социален ще имат и икономически ефект върху съответните територии;*

- *поемане на ангажимент от страна на Гърция за подписване на споразумение относно съвместен контрол за преминаване на границата („контрол на едно спиране“ на ГКПП) – неоправданото забавяне на сключването на подобно споразумение създава пречки за въвеждането на принципа „контрол на едно спиране“ на ГКПП на зелената ни граница с Гърция. Това налага по-активни действия от страна на България и търсенето на възможност за поемане на ангажимент от Гърция на политическо ниво.*

Все още проблем представлява и недостатъчното взаимодействие и съгласуваност на действията, както и наличието на стремеж на отделни ведомства да играят ролята на единствен двигател на процеса на присъединяване към Шенгенското пространство, а това затруднява формулирането и провеждането на държавната политика в тази област.

През следващите три години на Република България от позицията на пълноправен член на ЕС, носещ отговорност за източните външни граници на Съюза, ѝ предстои да измине и пътя на присъединяване към Шенгенското пространство. Макар постигнатото до момента да не е малко, все още предстои да бъдат реализирани изключително важни стъпки в административно и институционално отношение. Успехът на това начинание зависи не само от систематичните и целенасочени усилия на държавните институции, но и от активната позиция на гражданското общество. Само по този начин зоната на свобода, сигурност и правосъдие ще може да се превърне в реалност – реалност, в която и ние като българи и европейски граждани ще можем да заемем своето достойно място.